

STATSNAIL AS
Steinvikveien 75
7165 OKSVOLL

Deres ref:
Vår ref: 2019/240274
Dato: 17. april 2020
Org.nr: 985399077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Godkjenning av lokalitet for oppdrett av snegler - Gjemsøyskjæra

Mattilsynet viser til søknad fra Statsnail AS om etablering av ny lokalitet Gjemsøyskjæra Ørland kommune for oppdrett av vanlig strandsnegl (*Littorina littorea*) i landbasert anlegg. Lokaliteten omsøkes for oppfôring av vill-fangede strandsnegler, med en årlig produksjon på 50 tonn. Søknaden ble mottatt til behandling fra Trøndelag fylkeskommune 2. april 2020.

Relevante vedlegg til søknaden er:

- oversendelse fra Ørland kommune med særutskrift av behandling av dispensasjonssøknad, merknad fra Fosen naturvernforening og Statsnails vurdering av merknaden.
- Rapport fra SINTEF Ocean AS
- Vannstrømmåling ved Valsneset, Aquakompetanse AS
- Forundersøkelse
- Beredskapsplan og avfallshåndtering
- Internkontroll

Saken gjelder

- Gjemsøyskjæra

Mattilsynet gir godkjenning, men gjør oppmerksom på at mangler i internkontrollen og i forhold til helsekontroll må komme på plass raskt. Dette kan bli fulgt opp ved tilsyn.

Dere kan ikke påregne videre utvidelser eller nye lokaliteter med mindre forholdene er i orden på slike sentrale punkter.

Vedtak om godkjenning

Statsnail AS gis godkjenning til etablering av ny lokalitet Gjemsøyskjæra.

Godkjenningen gis for produksjon av oppfôra vill-fangede strandsnegler, med en årlig produksjon på 50 tonn.

Dersom lokaliteten ikke tas i bruk innen to år etter Mattilsynets godkjenning, faller godkjenningen bort. Uavhengig av hvor lang tid som er gått, kan Mattilsynet trekke tilbake en godkjenning med hjemmel i etableringsforskriftens § 8, dersom forhold av betydning for akvakulturdyrenes helse eller velferd endres vesentlig

Vedtaket er fattet med hjemmel i forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv § 5 Krav om godkjenning og 7, jf. § 10.

Vi har observert:

Det søkes om etablering av ny lokalitet Gjemsøyskjæra i Ørland kommune. Det søkes om produksjon av oppfôra villfangede strandsnegler, med en årlig produksjon på 50 tonn i et anlegg på land for lagring og påvekst av vanlig strandsnegl. Anlegget ønskes plassert på gnr. 3 bnr. 20 på Gjemsøyskjæra ytterst på Valsneset, nær punktbeste gnr. 3 bnr. 20 fnr. 4 der det står en vindturbin.

For nærmere informasjon utover det vi har satt opp i dette avsnittet som observasjoner vises det til søknaden.

Vi har gjennomgått et 112 siders dokument som inneholder mange forhold relatert til flere arter, og både fiske(høsting av negler mm), næringsmiddelproduksjon og akvakulturdrift. Vi ser følgende som er relevant i forhold til oppdrett av negler:

Helse og smitte:

- Avstand til andre lokaliteter: Nærmeste lokalitet Rundklumpen ligger ca 1,5 km unna, landbase i Steinvikbukta er noe lengre unna.

Mowi sin forfabrikk ligger 0,9 km unna.

- Avstand til viktige lakseførende vassdrag: Åfjorden er nasjonal laksefjord, den ligger ca 20 km lengre nord.

- Avstand til viktige transportruter (farled): ca 1 km

- Annet:

Sjøvannet skal renses ved inntak, mekanisk filtrering og UV-filter, inntak på 70 m dyp.

Pumpekapasitet 12 m³ per time, planlagt økt til 20 m³ per time.

Vannet skal ikke resirkuleres eller renses ved avløp, utslipp på 10 m. dybde og 400 m fra inntaket.

Alle kar tømmes og rengjøres i desember, før noen negler legges tilbake for å reprodusere.

Beredskapsplan og avfallshåndtering

Kompostering av varmebehandlede negler vil bli gjennomført dersom sykdom eller massedød oppstår, eller annet uhell skjer.

Internkontrollsystem

Dere har listet opp følgende som gjeldende regelverk:

- Fiske

Næringsmiddelhygieneforskriften, Animaliehygieneforskriften, Dyrevelferdsloven, Forskrift om kvalitet på fisk og fiskevarer, Internkontrollforskriften for næringsmidler, Matloven – matl.

- Oppdrett

For den delen av virksomheten som går på oppdrett vil Akvakulturloven samt Forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret gjelde.

- Forskrifter som dere mener ikke er aktuelle for oppdrett

Det ser ikke ut som om forskrift om fangstbasert akvakultur gjelder da det ser ut som om denne forskriften kun omhandler "fisk" - definert som virveldyr som lever i vann og puster med gjeller.

- Angående pumping av sjøvann skriver dere:

På Valsneset: Stans i vannstrømmen vil ikke være så kritisk siden sneglene klarer seg en god stund i stillestående vann.

- I avsnittet "Steg 6: identifiserer og vurdere farer samt risiko" finner vi følgende:

Eremittkreps og parasitter på sneglehus - ikke problem i forhold til mennesker pga varmebehandling. Spredning av sykdom/parasitter kan være et problem/gi dødelighet i anlegget, men ikke fare for mennesker. Ingen spredning mellom tanker fordi hver tank har egen vannforsyning. Predatorer vil etter behov bli overvåket med kamera i perioder.

- Mer angående helsekontroll

I epost mottatt den 15. april 2020 som svar på spørsmål angående observasjoner gjort, opplyser dere følgende:

Vi har ikke etablert avtale med noen om helsekontroll på strandsnegl, da det er ingen som tilbyr en slik tjeneste. Vi må derfor gjennomføre helsekontroll selv.

Denne kontrollen vil til å begynne bestå av visuell inspeksjon og målinger av dødelighet i populasjonen vi driver oppdrett på, så regner jeg med at vi etterhvert finner ut om det er ting man må holde et ekstra øye med.

Strandsnegl er bløtdyr, så det er rimelig at strandsnegl oppdrett behandles på tilsvarende måte som blåskjell oppdrett.

Mattilsynet vurderer dette slik:

Etableringsforskriften § 5 stiller krav om at etablering av akvakulturanlegg skal være godkjent av Mattilsynet.

Mattilsynet har utarbeidet retningslinje for saksbehandling av etableringssøknader (Utgave 9, sist endret 15.01.2019) (heretter kalt etableringsretningslinjen).

1. Vurdering av risiko for spredning av smitte

Etableringsforskriften § 5 setter krav om at etablering av akvakulturanlegg skal være godkjent av Mattilsynet. Formål med denne forskriften er å fremme god helse hos akvatiske dyr. Godkjenning er et tiltak for å forsøke å sikre dette. Mattilsynet har utarbeidet retningslinje for saksbehandling av etableringssøknader (heretter kalt etableringsretningslinjen).

Det følger av forskriftens § 7 første ledd at godkjenning kan gis dersom etableringen av akvakulturanlegget ikke innebærer en uakseptabel risiko for spredning av smitte.

I følge annet ledd skal avstand vektlegges i vurdering av smittefaren.

I etableringsretningslinjen står det følgende (s.15): «Det skal foretas en konkret vurdering av smittefaren for det omsøkte akvakulturanlegg og dets omliggende miljø, jfr etableringsforskriftens § 7 annet ledd. I vurderingen av smittefaren skal det legges særlig vekt på avstand til vassdrag, annet akvakulturrelatert virksomhet og til grupper av akvakulturanlegg. Det skal også legges vekt på hvilken art som oppdrettes, driftsform og produksjonsomfang.»

- Avstand til omkringliggende akvakulturanlegg og akvakulturrelatert virksomhet:

Etableringsretningslinjen gir ingen føringer for snegleanlegg. Det som er mest å ligne med er skjelloppdrett og der er avstandskrav som følger: *"Skjellanlegg kan ligge nær annen akvakulturrelatert virksomhet, men som hovedregel anbefales en minsteavstand på 1,5 km til annen akvakulturrelatert virksomhet med mindre avtale om samdrift eller samlokalisering foreligger."*

Avstand til andre lokaliteter er i omsøkte tilfelle tilstrekkelig i forhold til veiledende avstander.

Forutsatt forsvarlig drift i henhold til gjeldende regelverk vurderes forholdene som tilfredsstillende.

- Avstand til viktig transportrute for akvakulturdyr:

Vurderes som lite aktuell fordi transport av fisk innvirker lite på snegleproduksjon og omvendt.

- Avstand til viktige lakseførende vassdrag:

Forholdet vurderes som ikke aktuelt.

- Naturmangfoldloven

Mattilsynet vurderer ellers rutinemessig i hvilken grad eventuelle smittsomme sykdommer og parasitter fra lokaliteten, kan representere en fare for det omgivende naturmiljøet og avveier ulike hensyn, jf. lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Formålet med naturmangfoldloven er bærekraftig bruk og vern av naturen. Naturen skal gi grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden. Bærekraftig bruk skal også ivaretas gjennom offentlige myndigheters vedtak.

Mattilsynet legger til grunn at etablering av lokaliteten med forskriftsmessig drift, ikke innebærer en risiko av betydning med hensyn til naturens mangfold.

- Vurdering av drift og helsekontroll:

Helsekontroll er viktig faktor for å skaffe oversikt over status på akvakulturdyr, og kan være av stor betydning når det gjelder å avdekke årsaker til dødelighet/massedød. Godt samarbeid mellom oppdretter og helsetjeneste vil ofte medvirke til god framgang i produksjonen og utvikling i positiv retning for næringa.

Det vurderes derfor som negativt for søknaden at helsekontroll ikke er på plass.

Varslingsplikt er nært knyttet til krav om helsekontroll, men dere har uavhengig av helsekontrollen ansvar for å varsle Mattilsynet når det er mistanke om smittsomme listeførte sykdommer og uavklart dødelighet. Etterlevelse av regelverket på dette området vurderes ikke som tilfredsstillende hos dere per i dag.

- Oppsummering smitte: Det er mangler i forhold til synliggjort bevissthet omkring smitteagensspredning og sykdommer som kan ramme snegler, og den betydning dette kan ha for akvakulturdyrene og drifta. Det mangler også avtale om helsekontroll.

2. Beredskapsplan og internkontrollsystem

- Beredskapsplan

Framlagt beredskapsplan vurderes som tilfredsstillende i forhold til omsøkt omfang av drift.

- Internkontrollsystem

Farene parasitter og sykdom på sneglene har dere vurdert til å ikke ha betydning for annet enn mennesker. Dere skal holde akvakulturdyr og dere plikter å følge regelverk som gjelder for slikt hold. Dere har ikke i tilstrekkelig omfang farevurdert og risikoanalysert forhold som kan ramme sneglene som de akvakulturdyrene de er. Dere har derfor ikke forberedt rutiner/prosedyrer for kritiske punkter i drifta av akvakulturanlegget. Dere mangler eksempelvis rutiner for å beskytte sneglene mot farer som predatorer (kameraovervåkning beskytter ikke), parasitter og andre sykdommer, og dere ser ut til å mangle avtale om helsekontroll for sneglene, jf. akvakulturdriftsforskriften § 13.

Dere har mangler i deres oversikt over gjeldende regelverk for oppdrett av snegler.

Vi veileder om gjeldende regelverk, se avsnitt for dette.

3. Oppsummering

Søknaden vurderes som mangelfull når det angår internkontroll og kunnskap om regelverk som gjelder oppdrett av snegler.

En total vurdering av forhold som er funnet tilfredsstillende og forhold som mangler, sett i forhold til at det er en forholdsvis beskjeden mengde snegler som skal holdes og at dere er i en oppstartsfase, gjør at vi mener dere kan få starte opp.

Det er viktig at dere arbeider raskt med å få en bedre risikoanalyse av farer som er relevante i forhold til akvakulturdriften, ikke bare det som angår matproduksjonen.

Dere må få på plass et internkontrollsystem med riktig gjeldende regelverk, og rutiner for smittesikker og god drift som ivaretar sneglene på en tilfredsstillende måte helsemessig.

Viktige områder av internkontrollen som er mangelfull, og manglende avtale om helsekontroll vil kunne bli fulgt opp ved tilsyn.

Dere bør uansett ha dette på plass til dere ev. skal søke om utvidet produksjon eller andre lokaliteter.

Mattilsynet vil vurdere å trekke godkjenningen tilbake dersom virksomheten ikke overholder vesentlige forhold i vilkårene for godkjenningen eller ikke oppfyller vesentlige krav i regelverket. Mattilsynet skal til enhver tid holdes orientert om hvem som er ansvarlig for virksomheten.

Veiledning

Dere har selv ansvar for å følge det regelverket som gjelder for virksomheten deres. Mattilsynet plikter likevel å gi dere veiledning i regelverket dersom vi mener det er behov for det, eller dersom dere har konkrete spørsmål knyttet til regelverket (jf. § 11 i forvaltningsloven). På bakgrunn av veiledningsplikten gir vi her følgende veiledning:

FOR 2004-03-19 nr 537: Forskrift 19. mar. 2004 nr. 537 om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen § 5 (Forskrift om IK-Akvakultur § 5).

Informasjon om det mest vesentlige regelverk angående helse og smittefare som gjelder for akvakultur (også snegler) følger.

Etableringsforskriften

Etableringsforskriften § 7 fjerde ledd sier at: «Det skal foreligge et internkontrollsystem som sannsynliggjør at kravet til smittehygienisk og velferdsmessig forsvarlig drift, herunder beredskapsplan, risikobasert helsekontroll, opprettholdelse av god vannkvalitet og journalføring, kan etterleves».

Forskrift om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen (IK-Akvakultur)

- § 2 sier at denne gjelder for virksomheter som driver lokaliteter med oppdrett av snegler, fordi det i andre ledd står følgende: For akvakulturanlegg med akvariedyr gjelder forskriften kun akvakulturanlegg som er omfattet av krav om godkjenning etter forskrift 17. juni 2008 nr. 823 om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker m.m. § 5.
- I § 3 er akvakulturanlegg og akvakulturdyr definert. Her er også hensikten med internkontroll definert: d) Internkontroll: systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av akvakulturlovgivningen.
- §§ 4 og 5 sier hvem som er ansvarlig og hva som skal være innholdet i internkontrollen.

Dyrevelferdsloven gjelder ikke for snegleoppdrett.

Matloven

Denne er hjemmel for en rekke forskrifter med bestemmelser som gjelder for snegler.

Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) gjelder for snegleoppdrett.

Alle forskrifter på helseområdet når det gjelder akvakultur har en formålsparagraf. Denne sier noe om formålet med forskriften, og formålet er viktig å ha klart for seg:

" Forskriften skal fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor rammene av en bærekraftig utvikling, og bidra til verdiskaping på kysten. Formålet er også å fremme god helse hos akvakulturdyr og ivareta god velferd hos fisk."

God kunnskap om regelverket og vilje og evne til å følge det, forventes å gi en positiv effekt for oppdrett av akvakulturdyr.

I akvakulturdriftsforskriften § 3 finner vi nærmere om hva som gjelder for fisk, skjell, matfisk, stamfisk osv,

d) Akvakultur av bløtdyr og krepsdyr reguleres av kapittel 1, 2, 6 og 7.

Kapittel 2 inneholder generelle krav, for bløtdyr (inkluderer snegler, se § 4 h) kan man se bort fra bestemmelser i deler av de enkelte paragrafer som er hjemlet i dyrevelferdsloven. Resten gjelder for snegler der det ikke står eksplisitt at det gjelder for fisk osv.

Andre relevante forskrifter for dere som er hjemlet i Matloven er:

- Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr
- En begrenset del av Forskrift om transport av akvakulturdyr, se § 2 midt i andre ledd.

Se regelverk og rettigheter.

Med hilsen

John Bjarne Falch
avdelingssjef

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Kopi til:
REGIONKONTORET TRONDHEIM, Postboks 185 Sentrum, 5804 BERGEN

ØRLAND KOMMUNE TEKNISK ADMINISTRASJON OG PLAN/FORVALTNING, Alf Nebbs gate 1,
7160 BJUGN
KYSTVERKET MIDT-NORGE, Postboks 1502, 6025 ÅLESUND
TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE REGIONAL UTVIKLING OG VEG TRONDHEIM, 7004
TRONDHEIM

Vedlegg:

Regelverk og rettigheter

Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak

Regelverk og rettigheter

Mattilsynet kan føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak

Mattilsynet har hjemmel til å føre tilsyn og fatte nødvendige vedtak i matloven § 23 / dyrevelferdsloven § 30 / dyrehelsepersonelloven / forskrift om omsetning av reseptfrie legemidler § 18.

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen

Du har rett til å få veiledning om regelverket og saksbehandlingen. Dette betyr at du kan kreve å få vite hvilket regelverk som gjelder, hvor du finner regelverket og hvordan dette regelverket skal forstås. Du har også rett til å få vite hvordan saken din behandles og hvilke rettigheter du har i den sammenheng. Men vi kan ikke gi konkrete råd om hvordan du skal oppfylle regelverket. Plikten til å veilede følger av forvaltningsloven § 11.

Du har rett til å se saksdokumentene

Du har også rett til å få innsyn i saksdokumentene. Innsynsretten følger av forvaltningsloven §§ 18 - 21.

Du har rett til å klage

Du kan klage på enkeltvedtak. Du må begrunne klagen, skrive under og sende den til oss innen tre uker etter at du har mottatt brevet om vedtaket. Reglene om klage står i forvaltningsloven §§ 28-29. Du finner mer informasjon om klageretten i vedlegget; Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak.

Du må betale gebyr hvis Mattilsynet må gjennomføre nytt tilsyn i saken

Vi krever at du betaler et gebyr på 2390 kroner hvis vi må gjennomføre nytt tilsyn i saken. Krav om gebyr er hjemlet i forskrift 22. desember 2008 nr. 1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) § 1, kontrollforordningen artikkel 28, og forskrift 28. januar 2004 nr. 221 om avgifter og gebyr i matforvaltningen § 15a.

Vi har vurdert saken etter dette regelverket

- FOR 2008-06-17 nr 823: Forskrift 17. jun. 2008 nr. 823 om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker m.m (forskrift om utvidelse av akvakulturanlegg mv)

Avsender Mattilsynet Avdeling Namdal Felles postmottak, Postboks 383 2381 Brumunddal		Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak (Forvaltningsloven § 27)	
Mottaker (navn og adresse) STATSMAIL AS Steinvikveien 75 7165 OKSVOLL			
Dato 17. april 2020		Klageinstans Mattilsynet, hovedkontoret	

Denne meldingen gir viktige opplysninger hvis du ønsker å klage over vedtak du har fått underretning om.

Klagerett	Du har rett til å klage over vedtaket.
Hvem kan du klage til	Klagen sender du til oss, dvs. avsenderen av dette vedtaket. Hvis vi ikke tar klagen til følge, sender vi den til klageinstansen for endelig avgjørelse.
Klagefrist	Klagefristen er tre uker fra den dag du mottar dette brevet. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt før fristen løper ut. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, ber vi deg oppgi den datoen du mottok dette brevet. Dersom du klager for sent, kan vi se bort fra klagen. Du kan søke om å få forlenget klagefristen. Vi ber deg da nevne grunnen til at du ønsker det.
Rett til å kreve begrunnelse	Dersom du mener vi ikke har begrunnet vedtaket, kan du kreve å få begrunnelse. Slikt krav må i så fall sendes oss før klagefristen utløper. Klagefristen blir da avbrutt, og ny frist på tre uker begynner å løpe fra det tidspunktet du mottar begrunnelsen.
Klagens innhold	I klagen må du nevne: • hvilket vedtak du klager over • årsaken til at du klager • den eller de endringene du ønsker • eventuelt andre opplysninger som kan ha betydning for vår vurdering av klagen Du må undertegne klagen.
Utsetting av vedtaket	Vedtaket er ment å skulle gjennomføres innen den fastsatte fristen. Dette gjelder selv om du klager på vedtaket. Du kan søke om å få utsatt iverksettingen inntil klagefristen er ute eller klagen er avgjort.
Rett til dokumentinnsyn og veiledning	Du har som hovedregel rett til å se dokumentene i saken etter forvaltningsloven §§ 18 og 19. Du må i så fall kontakte oss. Da kan du også få nærmere veiledning om klageretten, om fremgangsmåten ved klage og om reglene for saksbehandlingen ellers.
Kostnader ved klagesaken	Du kan søke om å få dekket utgifter til nødvendig advokathjelp etter reglene om fritt rettsråd. Vanligvis gjelder visse inntekts- og formuegrenser. Fylkesmannen eller advokaten din kan gi nærmere veiledning. Uavhengig av denne ordningen, kan du etter forvaltningsloven § 36 kreve dekning for vesentlige kostnader som følge av klagen dersom Mattilsynet omgjør vedtaket. Dette vil for eksempel kunne omfatte utgifter til advokathjelp. Ved en omgjøring av vedtaket som følge av klagen, vil vi orientere deg om denne rettigheten.
Klage til Sivilombudsmannen	Hvis klagen ikke har ført frem og du mener at Mattilsynet har utsatt deg for urett, kan du klage til Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Sivilombudsmannen). Sivilombudsmannen kan ikke selv endre vedtaket, men kan gi sin vurdering av hvordan vi har behandlet saken og om vi har begått feil eller forsømmelser.

